

STRESZCZENIE PRACY DOKTORSKIEJ

mgr Justyny Natalii Koseckiej

pt.: „Kompetencje zawodowe nauczycieli szkół podstawowych przy podmiotach leczniczych”

W Polsce badania dotyczące problematyki kompetencji zawodowych prowadzone są głównie na gruncie nauk psychologicznych i pedagogicznych, a szczególnie pedeutologii. Tworzenie społeczeństwa opartego na wiedzy wiąże się z nieustanną jej aktualizacją, poszerzaniem umiejętności praktycznych, a także wdrażaniem nowoczesnych technologii i metod nauczania w procesie kształcenia. Współczesna szkoła potrzebuje nauczycieli, którzy opanowali na wysokim poziomie kompetencje: współdziałania, kreatywno-twórcze, interpretacyjno-komunikacyjne, informatyczno-medialne, pragmatyczne oraz posiadają pożądane cechy osobowości i są świadomi ustawicznego doskonalenia.

Rozprawa doktorska podejmuje problematykę aktualnego stanu kompetencji zawodowych nauczycieli szkół podstawowych przy podmiotach leczniczych oraz uwarunkowań i specyfiki ich doskonalenia, wpisując się tym samym w nurt myśli pedeutologicznej. W niniejszej pracy została szczegółowo omówiona typologia kompetencji zawodowych autorstwa Jolanty Szempruch, która obejmuje następujące kompetencje: interpretacyjno-komunikacyjne, kreatywno-twórcze, współdziałania, pragmatyczne i informatyczno-medialne.

Przedmiotem niniejszej dysertacji uczyniono poziom kompetencji zawodowych nauczycieli szkół podstawowych przy podmiotach leczniczych – jako kluczowy element w procesie skutecznego nauczania oraz wychowania dzieci przebywających w podmiocie leczniczym.

Podjęty w dysertacji problem naukowy ma wysoką wartość poznawczą i praktyczną. Przybliżenie wiedzy teoretycznej oraz wyników badań na temat kompetencji nauczycieli ma znaczenie zarówno dla wychowania oraz nauczania dzieci i młodzieży z chorobami przewlekłymi, jak i praktyki kształcenia oraz doskonalenia zawodowego nauczycieli szkół podstawowych przy podmiotach leczniczych, poprzez funkcjonowanie tych placówek oświatowych, aż po rozwój tej tematyki na niwie pedeutologii.

W prowadzonych badaniach własnych uwzględniono zarówno cele poznawcze, jak i praktyczne. Celem poznawczym jest poznanie i opis poziomu kompetencji zawodowych

nauczycieli szkół podstawowych przy podmiotach leczniczych oraz poznanie i opis uwarunkowań, oczekiwań i specyfiki doskonalenia kompetencji w trakcie pracy zawodowej. Założeniem autorki było sformułowanie celu praktycznego, który odnosił się do próby ustalenia standardu kompetencji zawodowych nauczycieli szkół podstawowych przy podmiotach leczniczych oraz wskazania kierunku zmian umożliwiających doskonalenie kompetencji tych nauczycieli w ramach pracy zawodowej.

Uwzględniając wskazany powyżej cel badań, sformułowany został główny problem badawczy: jaki jest poziom kompetencji zawodowych nauczycieli szkół podstawowych przy podmiotach leczniczych w ich samoocenie?

Mając na uwadze konieczność podejścia całościowego i wieloaspektowego, w prowadzonych badaniach zdecydowano się na zastosowanie strategii ilościowo-jakościowej. W badaniu zastosowano strategię triangulacji metod. Do gromadzenia danych wykorzystano cztery narzędzia badawcze: (1) Kwestionariusz ankiety dla nauczycieli szkół podstawowych przy podmiotach leczniczych, (2) Kwestionariusz Obciążeń Zawodowych Pedagoga (KOZP), (3) Dyspozycje do wywiadu z nauczycielami szkół podstawowych przy podmiotach leczniczych, (4) Dyspozycje do wywiadu z dyrektorami szkół podstawowych przy podmiotach leczniczych.

W pracy zaprezentowano wyniki badań przeprowadzonych od stycznia do grudnia 2018 roku. W badaniach wzięły udział 24 szkoły podstawowe przy podmiotach leczniczych zlokalizowane na terenie 10 województw: świętokrzyskiego, małopolskiego, śląskiego, mazowieckiego, zachodniopomorskiego, łódzkiego, podkarpackiego, dolnośląskiego, wielkopolskiego oraz warmińsko-mazurskiego. W badaniach ankietowych wzięło udział 214 nauczycieli, spośród których ponad 91% stanowiły kobiety. Jest to zgodne ze znanym zjawiskiem feminizacji zawodu nauczycielskiego. Uzupełnienie analiz ilościowych stanowią analizy jakościowe uzyskane podczas wywiadów, które zostały przeprowadzone z 40 nauczycielami i 17 dyrektorami szkół podstawowych przy podmiotach leczniczych.

W analizach statystycznych wykorzystano statystyki opisowe. Ponadto wykonano testowanie hipotez statystycznych testami parametrycznymi oraz nieparametrycznymi.

Analiza uzyskanego materiału empirycznego wykazała, że ponad 70% nauczycieli ogólny poziom kompetencji zawodowych ma opanowany na poziomie przeciętnym, co świadczy o wystarczającym przygotowaniu do pełnienia zawodu nauczycielskiego. Najniższy poziom kompetencji dotyczył nabycia kompetencji informatyczno-medialnych,

a szczególnie znajomości języków obcych oraz umiejętności tworzenia programów edukacyjnych i udostępniania ich w sieci.

Zaobserwowano istotną statystycznie zależność między stopniem opanowania a poszczególnymi elementami kompetencji: interpretacyjno-komunikacyjnych, pragmatycznych, kreatywno-twórczych, informatyczno-medialnych.

Biorąc pod uwagę motyw rozwoju profesjonalnego w zakresie doskonalenia kompetencji zawodowych, dominują te natury pragmatycznej. Wykazano, że nauczyciele dokonują autorefleksji w kwestii braków wiedzy i umiejętności oraz potrzeby systematycznego doskonalenia w zakresie kompetencji zawodowych. Wśród badanych nauczycieli źródłem doskonalenia poszczególnych kompetencji zawodowych największy odsetek stanowią osoby, które doskonaliły je w toku samokształcenia, jak również własnych doświadczeń. Okazuje się, że występuje wyraźny deficyt szkoleń i warsztatów dedykowanych wyłącznie dla odbiorców związanych z pracą w szkole przy podmiocie leczniczym. Ponadto stwierdzono, że ponad ¼ badanych nauczycieli uzyskuje wyniki wskazujące na odczuwanie w znacznym stopniu obciążenia psychospołecznego związanego z konfliktami w miejscu pracy, natomiast ponad 12% badanych uzyskuje wysoki poziom odczuwanych obciążeń zawodowych o charakterze egzystencjalnym. Na podstawie zgromadzonych danych empirycznych podjęto próbę oceny poziomu kompetencji zawodowych nauczycieli szkół podstawowych przy podmiotach leczniczych. Ukazano również kierunki zmian, w tym w doskonaleniu kompetencji zawodowych.

Układ pracy jest odzwierciedleniem realizacji wyznaczonych celów badawczych. Składa się ona z sześciu rozdziałów. Pierwsze dwie części przedstawiają wyniki systematycznego przeglądu literatury przedmiotu. Rozdział trzeci prezentuje z kolei metodykę badań, natomiast rozdziały czwarty, piąty i ostatni – szósty zawierają wyniki badań empirycznych.

Zakończenie pracy zawiera wnioski sformułowane w toku przeglądu literatury przedmiotu oraz badań empirycznych. Wyniki zgromadzonego materiału badawczego wykorzystano również do skonstruowania autorskiej koncepcji doskonalenia kompetencji zawodowych nauczycieli szkół podstawowych przy podmiotach leczniczych. Ponadto w końcowej części rozprawy doktorskiej zamieszczono spis wykorzystanej bibliografii, wykaz tabel i rycin oraz załączniki do pracy.

Procedura badawcza nakazuje wyznaczyć ograniczenia przeprowadzonych badań, albowiem wyniki nie są ostateczne, uniwersalne czy też słuszne. Ograniczenia przeprowadzonych badań dotyczą próby badawczej. Ze względu na trudności w dotarciu

do licznej grupy szkół, badania przeprowadzono na próbie dobranej w sposób celowy. Za interesujące poznawczo i badawczo można uznać rozszerzenie badań na skalę ogólnopolską.